

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԵՒԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՍՈՒՆԻՏՐԱԿԱՆ

ՔՐԱՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԵՒԱ ՇԱԲԱԹ 11 ՄԱՅԻՍ 1868

ԹԻՒ 831

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԵՒԱ 11 ՄԱՅԻՍ

Վարդէոն կայսրը մտերու Օրէոն քաղաքը դնաց, այնտեղ եղած երկրագործութեան Արուեստահանգիւսին ներկայ գտնուելու համար : Այս բարեպատեհ ատթիւ Վարդէոն Վահագնաւորութիւնը խիստ խաղաղ սիրական ատենախօսութիւն մի ըրաւ : ուսկից հետեւ ալ փոքրիկ պարբերութիւնը յառաջ կը բերեմք : «Ուղիցի վալ ու աչքովս տեսնել, ըսաւ կայսրը, ձեր յառաջադիմութիւնները եւ քաջախիբը զանոնք վասնզի հանդարտութեան մէջ, նոյն յառաջադիմութիւնները կրնան վատահոգութեան զարգանալ» :

Վարդէոն կայսրը այս խօսքին նայելով՝ Լարուսան հանդարտութեան մէջ է և իւրաքանչիւրը կրնայ վատահոգութեամբ մեծ և փոքրիկ գործատուութեանց ձեռք զարնել առանց պատերազմի երկիւղ ունենալու : Բայց հասարակութիւնը՝ որ առաւելապէս գործոց ուշադրութիւն կրմատուցանէ քան թէ խօսքերու, այս ամենապարզ արամարանութիւնը կրնէ որովհետեւ Լարուսան հանգրաւ է և ամեն գլխաւոր կառավարութիւնները խաղաղութեան հաստատուն մնալը կուզեն, որովհետեւ այս կառավարութիւնները կը ճշտատարակեն թէ մէջէն ինչն այնպիսի ծանր վէճ չկայ, որ պատերազմի պատճառ ըլլայ, ինչո՞ւ համար ամենքն ալ մեծ գործունէութեամբ յառաջ կը տանին իրենց զինուորական պատրաստութիւնները, փոխանակ մէջէն ինչն համաձայնութիւն մի հաստատելու և միարան հաւանութեամբ զենքերը և զինուորական պատրաստութիւնները թող տալու : Արեւմտի խաղաղասիրական պահպանութիւնները անհիմն կը համարուին և մտաւոր պատերազմի մը երկիւղները անտեղի չեն :

Անդրիոյ մէջ՝ Հապէտասի արշաւանաց յաջող ելքը բերկրալի աղբեցութիւն մի ըրաւ բոլոր ժողովրդեան վերայ և նոյն արշաւանաց հրամանատար սըր Ռոպերթ Վեբլէ զօրապետին անունը գովութիւն կը յղուէր ամեն տեղ : Վահագնաւորութիւնը թաղուհին ուզելով անոր զինուորական խոհանութիւնը և

յաջողութիւնը վարձատրել, հաճեցաւ Բաղանեաց կարգին մեծ խաչը շնորհել յիշեալ զօրապետին : Անդրիոյ զօրքը Վահագնաւորութեան հարկը, որ պիտի շուշանան հասնելու : Այս շուտով վերադարձը վախճան կուտայ այն կարծեացը, թէ Անդրիոյ կառավարութիւնը զաղթականութիւն մի պիտի հաստատէ Հապէտասի ծովեզերեայ քաղաքացի մէջ : Թէ պէտեւ սակաւին շատերը չեն ուզեր հաւատալ Անդրիոյ այս օրինակ անշահասիրութեանը, և կըսուին իրք տեսնել զգործադրութիւն այս որոշման :

Անդրիոյ կառավարութիւնը՝ թէպէտեւ իւր արտաքին յարաբերութեանց մէջ խաղաղասիրական դադարներով ներշնչեալ է, այսու ամենայնիւ ամեն զօհոյցութեանց յօժարած յանձնառու կը ըլլայ՝ իւր նաւական և զինուորական կացութիւնը բարձր աստիճանի մէջ հաստատուն պահելու համար : Ուստի այս մասին յատկացեալ ներկայ տարուան ծախքը 11 միլիոն 178,000 լիւրա սթէրլին որոշուեցաւ, այն ինչ 1867ին ծախուց գումարը՝ 10 միլիոն 341,000 լիւրայի հասած էր :

Յայտնի է թէ երեսփոխանաց ժողովը իւր անգամայն մեծազոյն մասին հաւանութեամբ ընդունեցաւ միտար կը տըրքընին առաջադրութիւնը, որուն նպատակն է Իռլանտայի մէջ հաստատեալ պաշտօնական բողոքական եկեղեցին շնչնել, որ մեծապէս վնասակար է իռլանտայի կաթոլիկ բազմութիւն բնակչայ յիշեալ երկրին : Կառավարութիւնը այս որոշման բուրոյր զէմ ըլլալով, միտար Տիգրայէի՝ որ պաշտօնէն խորհրդոյն նախագահն է, իւր հրաժարականը առաւ Վեբլէի թաղուհի : Բայց Վ. Վ. Վահագնաւորութիւնը արժան չհամարեցաւ ընդունել զայն : Հետեւաբար պաշտօնէն խորհուրդը որոշեց երեսփոխանաց խորհրդանոցը լուծելու և ընտրողական նորահաստատ օրինաց համաձայն նոր խորհրդանոց մի կազմելու, որ տեղի պիտի ունենայ յընթացս Վայեմբեր ամսոյն :

Ասորիոյ երեսփոխանական ժողովը՝ պատգամաւորութիւն մի յուղարկեց Ֆրանչիսկո Յովսէփ կայսեր ի շնորհաւորութիւն իւր նորածին դստեր Մա-

րիա արշիքթուհի : Վարդէոն Վահագնաւորութիւնը իւր պատասխանելոյն մէջ, որ լի էր մարդասիրական զգացմամբ և բարձր զոհունակութեամբ, ակնարկութիւն ընելով ազատասիրական նոր բարեկարգութեանց և ուրիշ ամեն խնդիրներուն՝ որ որոշուելու վերայ են, ըսաւ՝ «Անվեհեր և արագընթաց քայլերով յառաջ երթալք այն ճանապարհին մէջ ուր մտած եմք, որպէսզի կարելի եղածին չափ շուտով բարեյայնող ու ապահով արդիւնք մի ձեռք բերեմք» :

Այս խօսքը մեծ հաճութեամբ և ուրախութեամբ ընդունուեցաւ երեսփոխանաց ժողովին, և շատ օգտակար աղբեցութիւն ըրաւ բոլոր ժողովրդեան վերայ : որ մեծապէս զոհ է իւր վեհապետին ազատասիրական վեհ զգացմունքէն : Այս զգացմանց նոր ապացոյց մի արուեստաւ՝ պարտուց համար բանտարկութիւնը խափանուելով : Այս օրինաց հրատարակութեան նոյնիսկ օրը՝ 69 անձինք՝ այր և կին, որոնք Վէնայի մէջ բանտարկեալ էին պարտուց պատճառաւ, ազատ թողարկուեցան :

Ասորիոյ տէրութեան 1868 ամին եկամտից և ծախուց հաշուեցուցալը մտերու աղջային երեսփոխանական ժողովոյն առջև դրուեցաւ եկամտից պաշտօնեայէն : Հաշիւ եղած ծախուց գումարը 335 միլիոն 83 հազար 405 ֆիլորին կը հասնի : Իսկ եկամուտը 284 միլիոն 167 հազար 53 ֆիլորին է : որով 50 միլիոն 916,352 ֆիլորին բաց կը մնայ : Այս բաց ժողովրդոց վերայ նոր տուրք գնելով պիտի դոյուին :

Թուրքաստանի մէջ վարչական բարեկարգութիւնները յաջողութեամբ կը յառաջադիմեն օրոքստափառ Սուլթանին մարդասիրական հրամանացը համաձայն և կայսերական խոհանարանութեան բարեխնամ անխոնջ ջանքով : Տէրութեան երկու մեծ ժողովոց հաստատութիւնը արդէն յայտնի է մեր ընթերցողաց՝ որոց առաջինը Ահմետի Ալթին և երկրորդը Շուրայի Տէվլէթ կը կոչուի : որոնք զրեթէ մի և նոյն պաշտօնները պիտի կատարեն, զորս Դիւրախոյր ու երեսփոխանական ժողովը կը կատարեն Լարուսայի մեծ և փոքրիկ տէրութեանց մէջ : Անցեալ ամսոյ 28ին կիրակի օրը օրոքստափառ Ապա-Ել-Ալթի կայսրը փառաւոր հանգիսի Բարձրագոյն Կուռը դնաց, ուր

ՔԱՂԱՔԱՔԱՅԻՆ

Կրճարախիբեր մեր մեծարգոյ ընթերցողները ուշադրութեամբ կարդալ նետեալ մամուլը, զոր Մին յաւրեանալան Հայու որդի յուղարկած է մեզ կալկարայից կարեկցաբար յառաջ բերելով ազգային կղերական բազմաթիւ անկարգութիւնները :

Կալկաթա, 25 Մարտ 1868

Յարգոյ խմբագիր Արշաղաւայ

Այնինչ երբեմն խօսեցեալ մեր միջոցաւ համեմատաբար օրագրոց ընդդէմազգային զանազան անկարգութեանց՝ կ'որ արդիւնաւորեալ, և կ'որ կողմնակի կամ ուղղակի վնաս առ մեզ բերեալ, սակայն և մարթացեալ ունել զառաջ մերոյ իրատեսութեան, թէ և նորին իսկ հակառակորդը երբեմն զղջմամբ առ մեզ դարձեալ յետ հասանելոյ զանակի յոսկրն, ըստ առակին :

Սմբ առաջ յորժամ կրօնատեանց վարդապետ ոմն Պօղոս անուն տուեալ զինքն ի Հնդկաստան, և կուտուէր կովոց նման մտեալ ում զրոքն տան անխիակ տեսեալ, Աղանիք իմ, Աղանիք իմ աղաղակաւ և գերեալ գրադրան ի գոյթակղութիւն կրօնի : վարդապետական սրեման այո՞ գործեալ և զվնասողորս օրինաց մինչ ի տունս ժողովրդոց զնկելով զսեղան՝ մատուցանելով զպատարագ, միտեալ զընդոճին և զնկելով սպակ յարեանառու : և այսու օրինազանցութեամբ յետ ընդքստիկն ոսկրով և արձաթով, զարձեալ ի կ. Պօլս :

Յոսն նախանձօր օրինաց կէտլ ոմանց՝ թէ՛ ի քաղաքէ տատի մերազնից և թէ՛ ի Բթաւայ քաղաքէ, պատկառ բանիւք զազաղակա՝ միջոցաւ օրագրոց, ի ընկիս զլիւարայ եկեղեցոց բարձին, յուսալով թէ նոքին զընկար քարման տանելոց են կրօնալինջ ցաւոյս : սակայն զուր զնեհական մեզ զարմատելք, յորժամ վաղընդիմով կրկնակի դարձ նորին ի Հնդկաստան տեղի ունեցեալ կեղծաբար կոնդակա Ս. Պատրիարքին կ. Պօղոս (Յակոբայ), իւր առիթ դարձին բերեալ ուր ոմն միախոսեաց ծառային նորա, (ըստ կերպի կեղծից նախկնոց թէ եկեալ ի գլխո Տօրն կրօնակոչ) : որով և զթերութիւն նախկին լայրի խարդախութեանց լրացուցեալ զառնայ ի Մարտա, զկեղծեալն յազգէն կրկու արկիւղք՝ թողու աւանդ տա բարեխաղաղութիւն, (զորս յետ մեռանելոյն նորա՝ յանձնէ ի տեղական կառավարութիւնն, և ի բանալ միոյն, ասի զտանին ոսկի արձաթ զրամք, անթեք արձաթոյ և զոհարակապ մատանիք առաւել քան 6000 ուրուց արժողութեամբ : զոր յայտարարութեամբ Արշաղաւայ իմացեալ խաչարոց կըրորողոցն՝ փութայ ի Մարտա առ ի ժառանգաւորիլ) և ինքն կապեալ ի քամակի առաւել քան զերիս հազար ուրուց սակիս Անդրիոյ (կինչ կամ սարին) շուէ խաղայ ի Քոչին, առ ի խարդաւանեւ զՆեստորական տեղոյն : որ հասեալ արժանահասոյց վրիժու Ստոյժոյ՝ զրկի ի կեանալ և ի սուր ժանիս կերչաց մասնէ զլրաւուն և զարդիւնս ազգին :

Ի համբաւոյ աստի սորին հոտոտեալ Գէորգայ վար-

դապետի կեսարիոյ՝ հասնալ ի Հնդկիս տունու զտեղին, և նպատակաւ եկեղեցի շինութեան՝ հանգանակէ իրրե հազար ուրուիս(1) ի ժողովրդոց և զառնայ յերկիր իւր :

Կրօնի սորին տէր Յովհաննէս տէր Յովհաննէսիան տեսեալ զհոտ խորովածին, ի նոյն շուիլ մուծանէ զինքն և փութացեալ ի Հնդկիս կալու զնորուն զառիթ ժողովարարութեան : բայց զողով սորա ակտաւստ բնութեամբ, ի կայեալեալ դարմանի ի հիւանդանոցի : և ի զօրանալն փառս, շառաչէ ի տանէ ի տուն մուրաւն՝ որով հաւարեալ զմի հազար ուրուիս կըսնէ ի Սինկափուր : զտեալ անդ 106—56 ուրուիս (58 թալէս), փութարարի անտի ի Սմարտեք և ի Բթաւայ, շահի 800 ուրուիս զալու և զարձեալ վերադին ի Սինկափուր մատնի ի մահինս ցաւոցն հոց : Ի զօրանալն զուն ինչ փութայ ի Պինանդ և անտի 44—60 ուրուիս (20 թալէս) կիտալ խաղայ ի Ռանդուն : որ պատմի իննել այժմ յանառողջ գրութեան :

Ի հաստատի աղբերէ՝ զոգ յահանատեսէ ընթերցեալ մեր թէ ունէր յարկիւղ իւր զեթն հարիւր ոսկիս (անտարբեր զտեսակացն՝ Օսմանեան Պարսից կամ Անգղիայ եւ՞ արդեօք), և մինչ իրատեսալ յուսմանէ թէ չէր յաջողակ բարձունս ուրոց ընդ տիւր անձին աստ և անդ ընդդէմ ազգի ազգի վնասուն, որչափ բարեղոցն առաքուն անդ՝ որոց յանուն ժողովեալ էր, ո՞չ ասէ, բարեղոցն է պահելն ի ծոցի և յուսելուն բարդմամբ սրովք այլեայ տեղեաց : Եւ այսպէս ոսկիւն ի ներքոյ բարձի

(1) Միկ առաւիլին երկու շիլին կարծի :

յիշեալ երկու մեծ ժողովոց նիստերը բացաւ պատուա-
կան դահլիստութեամբ մի, որուն ներկայ էին տէ-
րութիւնը զլիաւոր պաշտօնակալներէն ՚ի զատ, նորըն-
տիւր բոլոր անդամները Աճ. քեաթի Ատլիէ ու Աւրայի
Տէվէթի կողմէն մեծ ժողովոց :

Ահաւասիկ այս դահլիստութեան թարգմանու-
թիւնը, որուն մէջ իմաստուն քաղաքականութեան,
հայրական բարեգործ վարչութեան ու արդարութե-
սկզբունքը պայծառապէս կը փայլին :

«Տէրութեան մը պարտքն է հաստատուն պահել ամեն
պարագայի մէջ իւրաքանչիւրոյն ազատութեան վերայ
ունեցած լրաւունքը, և հետո կենալ լուծութենէ և ըստ
հասկացողութեան ՚ի զատ, նորընտրուած ընտ-
անութիւն մը չարիք և հարստահարութիւն է . զորս
տէրութիւն մը իրաւունք չունի ՚ի գործ զնեւէ Լիբերտի
ինձ թէ՛ ինչպէս որ կամայական վարչութեան մը մէջ
անիրաւութիւն կայ, նոյնպէս լրաւունք և հարկ չէ այն
պիտի գիշտուներ ընել ժողովրդոց, որ օրինաւոր ազա-
տութեան սկզբունքը հետ չեն համարձայնիր :

«Ազատութիւնը ըսելով պէտք չէ իմանալ այն զօրու-
թիւնը՝ որով ամեն մարդ ինչ որ ուզէ կարող պիտի ըլլայ
ընելու, և հաստատեալ իշխանութիւնը միջամտիս պիտի
չըլլայ իւր գործոց և ոչ մէկուն. եթէ այսպէս ըլլար, ան-
հատի մը օգուտը՝ ուրիշ անհատի մը օգուտին դէմ գտնուե-
լով, մարդիկ զիրար պիտի պատասխին ըստ օրինակի
վարչունի անանոց . վասնզի ստուգ է որ երբ մէկու մը
չափուն իւր ուզածին համեմատ հաստատուեալ տրուի, միւ-
սոյն չափուն զոչողութեամբ պիտի ըլլայ : Աստի ու-
րովհետեւ անձնական չափ մի, որ մեծ կարեւորութիւն
չունի, հարկաւ չլինար ձեռք բերուիլ ըսոյց միայն ու-
րիշ անձի մը փաստով, վասնորոյ շատ իրաւացի է որ
իւրաքանչիւրը իւր մասնաւոր օգուտը հասարակաց օգ-
տին մէջ մտնուէ : Արեւմտեան վարչութեան մը օրինակը՝
թէ՛ իրենց համայնութեան և թէ՛ իրենց մասը մասանց
մէջ, որչափ աւելի արդարութեան և լրաւանց սկզբունք
վերայ հիմնեալ ըլլան, այն վարչութիւնը նոյնչափ լա-
ւազոյն պիտի կատարէ իւր պաշտօնը . վասնզի բոլոր
տառապելոց և հարստահարելոց տպաստանը արդա-
րութիւնն է և ոչ թէ՛ միայն վարչական իշխանութիւնը :

«Տէրութեան մը հարկաւոր պայմաններէն մէկն ալ
այնպիսի զօրութիւն մի ունենայն է, որով կարող ըլլայ
ամբողջապէս պաշտպանել իւր ամեն հպատակաց իրաւ-
ունքը : Եւ այս զօրութիւնը յառաջ կուգայ իւր ժողո-
վրդեան հարստութենէն և երկրին բարեշնչող կայսու-
թենէն : Արդ այս հարստութիւնը և այս յաջող կայսու-
թիւնը ուրիշ կերպիւ ձեռք չեն կրնար բերուիլ ըսոյց միայն
անհատական իրաւանց պաշտպանութեամբ և յարգելով
չարժուն և անշարժ ստացուածքը այնպիսի կանոնաւոր
վարչութեամբ մի, որ պարզեւ շտ և միանգամայն ազատ
ըլլայ ամեն եղծումներէ և ամեն անիրաւութիւններէ :
Վարչութեան վերաբերեալ ամեն օրէնք և ամեն կանոն

նադրութիւն՝ յանձամ միայն վաւերական կը համարուին
երբոր հասարակաց օգուտին կրճատուին : Ասիկա իրաւ-
ար սկզբունք մըն է, որուն միջոց հետեւեցան օրինակը .
քանզի ամենին իրաւացի պիտի չըլլայ վաւերական
հրատարակիլ այնպիսի կանոնադրութիւն մի, որուն ար-
դիւնքը հակառակ պիտի ըլլային իւրաքանչիւրոյն իրա-
ւանքը ՚ի մասին իւր անձին և իւր ստացուածոց, և այս
կերպիւ զիստ պիտի հասնին ժողովրդեան ճոխութեա-
նը և ստացուածոցը : Անշուշտ անկարելի է մեզայժմեան
ժամանակին մէջ օգուտ քաղել այն ամեն օրէնքներէն որ
առաջին ժամանակները հաստատուած են մեր երկրին
օգուտին համար : Եւ իրօք կը տեսնեմք որ, եթէ այն ժա-
մանակները հաստատուած օրէնքը նպաստաւոր եղած
ըլլային մեր երկրին ու մեր ժողովրդոց կարօտութեանցը,
պէտք էր որ սոյսորուան օրս մեր ևս նոյն աստիճանին
հասած ըլլայինք, որուն մէջ կը զգտնուին Եւրոպայի ա-
մենին աւելի բարեպաշտութեամբ և ամենին աղէկ կառա-
վարեալ տէրութիւնները :

«Տէրութեան մը կործանումը և իւր ժողովրդոց աղ-
քատութիւնը բերող գլխաւոր պատճառներէն մէկն ալ
երկպառակութիւնները ու ընդդիմադրութիւնն է, որոնք
միտքերը կը պատակտեն, ինչպէս նաև վատահոլութեան ու
ապստոյութեան օրհասութիւնը : Կարելի չէ որ այս
ստատաւոր յարաբերութեանը ներքեւ սուե-
տրական գործառնութիւնները և հասարակաց ճոխու-
թիւնը զարգանան ու յառաջադիմեն մեր բարձրանացը
համեմատ : Արդ՝ այս բարեբաւութիւնը ներքեւ և այս
գոչութեամբ ինքները փարատելու նպատակաւ,
նմանապէս մեր հպատակաց իրաւունքը սպառնալով
համար նոր ժողով մի հաստատուեցաւ Եւրոպայի Տէվէթ
անուամբ . որուն անդամները առեւտրեցան մեր հպատա-
կաց ամեն կարգիւնէն սուանց բացառութեան : Արդ՝
ժողով մի ևս՝ Աճ. քեաթի ապրիլ անուամբ կազմուեցաւ .
որուն յանձնուած է պարտութիւն ընել մեր հպատա-
կաց ՚ի մասին ապահովութեան իրենց անձին, իրենց
պատուին և իրենց ստացուածոցը : Այս վերջին հաս-
տատութիւնը կը նուիրագործէ սկզբունքը բաժանման
գործադիր իշխանութեան ՚ի գաւառական իշխանու-
թեանն՝ կրօնական իշխանութեանն ՚ի քաղաքականինն :

«Այս ժողովոց անդամները պէտք է որ իմն դիմանան
թէ՛ մեր կայսրութեան մէջ միայն մէկ ժողովուրդ կայ,
բազկացեալ ՚ի միասնութենէն մեր ամեն հպատակաց .
կը պարտաւորին միասնութեամբ ևս կեղծ մտօք աչ-
խատել, թէ՛ բարեբաւը և թէ՛ ձախող պարագայի մէջ
ձեռք բերելու համար մեր հպատակաց կատարեալ եր-
ջանկութիւնը, մեր վիճակաց յաջողութիւնը և հասա-
րակաց կրթութեան յառաջադիմութիւնը . որոնք մեր
սրտին միակ բողբոսն են : Ի մասին կրօնական կար-
ծեաց՝ իւրաքանչիւրը ազատ է իւր ներքին համոզմանը
հետեւելու և այս կէտին վրայօք ամենին խնդիր մի
չկրնար ըլլալ : Միայն թէ ինչ կրօնի հետեւելու ալ
ըլլան մեր հպատակները, որովհետեւ ամենքն ալ իրենց

զանա զան կրօններովը միևնոյն հայրենեաց զաւակներն
են, պէտք չէ որ անարգանաց և թշնամութեան զգաց-
մունք ունենան իրարու վերայ ՚ի պատճառս կրօնական
գաղափարաց, որոնք իրենց մասնաւոր համոզումներէն և
Աստուծոյ մատուցանելու պաշտամանց տարբերութե-
նէն յառաջ եկած են :

«Արեւմտեան հարկ է որ օրինաց փոփոխութիւնը իւր
ճշմարիտ նպատակին հասնի և ժամանակիս պահանջ-
մանցը յարմարի : Այս սկզբունքին ճշմարտութեանը
անժխտելի ապացոյց մը են Եւրոպայի ժողովրդոց ձեռք
բերած մեծ զօրութիւնը և անոնց ՚ի գործ դրած յառա-
ջադիմութիւնները : Նուիրական պարտաւորութիւն մի
կը կատարեմք զոչ տալով, (ինչպէս որ ըրի վերոյիշեալ
խորհրդածութիւններովս) իւրաքանչիւրոյն իրաւունքը
և այն սկզբունքը՝ որոց վերայ հիմնեալ են այս նորա-
հաստատ ժողովները :

«Բարձրեալ Աստուած հաճեցի յաջողութեամբ
պսակել մեր ջանքը :
28 Ապրիլ, 1868 :

Վ. Ի. Ա. Յ. Թ. Ի. Վ. Ա. Բ. Ա. Ս. Ե. Ա. Ն. ՕՐԷՆՔ (1)
Մ. Ա. Ս. Ե. Բ. Բ. Բ. Բ.
Վարչութիւնը քաղաքէն :
Գ. Լ. Ո. Ի. Կ. 1 .

Քաղաքի ընկնանուր վարչութիւնը :
Յօդ. 43. Կայսրական կառավարութեան կողմէն
իւրաքանչիւր քաղաքի մէջ զայնպէս մի կարգուած է,
որ ՚ի գործ կը ընէ քաղաքական անտեսութիւնը, եկա,
մտից ու ոտակականութեան տեսչութիւնը : Պայմագա-
մը անձաբին միութեամբ կախում ունի ուղղակի,
և իւր պաշտամունքն են՝ ՚ի գործ զնեւէ կայսրական կա-
ռավարութեանն կը տեսնուի իրեն հաղորդուած հրամանն-
քը, նմանապէս Վ. Ի. Ո. Ի. Կ. միութեամբ ինչ աւ ինչ յու-
զարկուած հրահանգները, ինչպէս նաև դատատանա-
կան վճիռները՝ ըստ շարժ իշխանութեան իւրոյ :

Յօդ. 44. Քաղաքի մէջ եղած տէրութեան եկա-
մունքները ժողովը և անձաբին կեդրոնական քաղաքը
յուզարկել, քաղաքի ծախսոց սահմանեալ գումարները
մատակարարել, վերջապէս քաղաքի գանձուց յատկաց-
եալ ամեն գործերը զայնպէս կին կը վերաբերի :

Յօդ. 45. Քաղաքի հաշուկալութիւնը և թղթակ-
ցութիւնը յանձնուած են մէկ, կամ եթէ հարկ ըլլայ,
երկու քարտուղարոց :

Յօդ. 46. Պայմանաւ ին խորհրդակից և օգնական
պիտի ըլլան մահմետական կամ ոչ մահմետական երեք
անձինք և քաղաքի վարչութեան խորհուրդը, որոնք
պիտի ընտրուին ներկայ օրինաց հինգերորդ մասին տրու-
մաւրութեանցը համեմատ :

Յօդ. 47. Քաղաք վարչութեան խորհուրդ մի պիտի
ունենայ, որուն նախագահ կը նստի զայնպէս, և ան-
դամներն են Պատրիարք, զլիաւոր քաղաքի միւլթիմի, ոչ

(1) Տէս լրագրոյս 828 քիւր :

մահմետական գլխաւոր պահակ՝ ոչինչ զգաց զհետեւանաց
վտանգին . արդ եթէ ՚ի վարչուն մահ յանձն իւր յարձա-
կիցի մահաւանք ՚ի ծովու, ո՛ր ընկղմելոյ են քրտնաչ-
խատ արդիւնք ազգին . կամ եթէ ՚ի ժանիս աւազակաց
հոսիցի, ո՛ր վարձք ստուղաց և հաւաքողին : Ահա՛ այս
է վիճակ տառապեալ ազգիս . ինչ՞ ձ աղբ, մինչ ցե՛ղբ
պարտիս մաշիլ այս օրինակ ամարային տանջանք :

Եկեացուք արդ խորհիլ արդարութեամբ թէ՛ որո՞յ են
յանցանքս այսօրիկ, և միթէ չիցէ՞ լրաւացի առակն
թէ, յանձնողութենէ կամ ՚ի թմրութենէ, հովուին՝ ան-
պակաս լինին հետք ոտից դայլոց ՚ի փարսիսն հօտի :
Գիցուք թէ ի՞նչ միտքին երկար և անտեղեակ եղելու-
թեանց՝ անձեռնահաս ՚ի դարմանել. և Ա. Պօլիս չսանէ
դէտք կամ չկարէ կարգադրել կամ նուաճել զմասն
յարձակերտսան հոգեւորականաց Տաճկաստանի, վասն-
որոյ և բարձիթողի լրեւալ է . սակայն վանահայրն Չու-
ղայու վանուց՝ որոյ թեմք են Հնդկաստան և ուսեստ իւր
սուրբն Հնդկահայոց, է՛ր մնացեալ անհոգ, հի՞մ թող-
եալ զայլին ցանկաւոր յարձակ մուտ և յարձակուն
էրէնց վայրի և յանխնամ կի՞նքուն պողոց անցաւորաց .
ընդէ՛ր ՚ի ձեռաց անպիտան և օգտաբաղ մշակաց ոչ
առեալ զայլով՝ առ հաւատարիմ գործունեայ չպարտք
պարեն զայն . զմէ՞ զօրաւորք զբրգունս Այդուղը ոչ
ուճառորես, որք բաւկցին երկու պարսաբարիք ՚ի բաց
վարեւ զի՞նք միտք և քան քեալ թողեալ ՚ի պաշտպանու-
թիւն անփայլ, տղէտ և քնէած վարձկանաց . որք չգի-
տեն զվտտեայն յանձնաձեւ, զգրուեալն խնդրել, գրեկ-
եալն բժշկել, զղզին դարմանել, որչափ ընդհակառակն

ժիր և արի յուսնին զիս ընտրանա՛ւ և փշրել զոտս
նոցա : Տէս Չարարայ, ԹԱ. 16 :

Աօնց թերեւս ցմեղ Արհն սուրբ թէ ուստի՞ կամ
յորո՞ց դատոց խնայողաց կամ ընտրելոց հանց մասն
՚ի պահակութեանն քրտնացը կառավարութեան թեմից
և ՚ի պարտութեանն արդեանց սուրբ տանս, յորժամ ձեռն
՚ի սկզբանէ ՚ի գլխոյն հոտեալ և միջոց սոյն ախտ բորո-
տութեան յաթոտոյս ոչ պակասեալ յորժամ մահաւանդ-
եթէ մին շինեալ՝ բողբոսը զուերս ՚ի նոսին բերեալ,
զի՞նչ արարից՝ յորժամ վճակը ընտիր ոչ ևլ մեզ, չու-
նիմք քան զոր ունիմք ՚ի խառն գալտասանց, ուր աշա-
կերտք մին քան զմին անպիտան և նեղագաւոյ, և եթէ ՚ի
տասանց մին տարբեր և նշանաւոր՝ որպէս կնդուզաւոր
ճնճղաճաղ, այն ևս որդի անմիտ և ոչ հանձարել, իմաս-
տուն ՚ի գործել չար և ոչ զբարի ինչ, մահաւանդ հպա-
տակ և մտաղիր աստիճանի . և արդարայն կառավարու-
թեանս ոչ այլ ոք, որչափ հաւատարմոք ենեզաւոր յա-
չաղկոտութեան բողբոս : Տէս Երեւուց, Գ. 22 :

Ի պատասխանի՞ յոտս սրբազանի Հոր ճերեալ, սանկը
զի զայն իսկ է ցու և կակի՞ծ սրտի մերոյ՝ զոր դուք զանց
աւանք . գովին իսկ պատճառու տարրայեալ տարրանան
զիստք աթոտոյք, ձերս վիճակացը, եկեղեցւոյ և ազգին
և մինչ ՚ի զննին տեսանմը : Զի՞ դուք էք ճնողք որդ-
ուց . . . դուք էք՝ որ յառաջ վարէք զնոսս յեկեղեցին,
դուք էք (եթէ ոչ դուք՝ այլք յանուն ձեր և կնքով վա-
նայդ) թողուչէք նոցին ՚ի թեմս և ՚ի վիճակն ձեր ո՛չ ՚ի
չինել՝ այլ ՚ի քակել, սրպէս քակեալ արդէն ցհիմն հա-

սուցին : Աստի այսու ամենայն ո՛ր կողմն ՚ի կշիռ հա-
մոշխեմք, անպէն և վնասն ՚ի ձեզ ծանրանայ, անպա-
տուութիւն ՚ի կրօնս և այլ յա՛մուտ կայանայ, և վիշտ
ամենեցուն հակի ՚ի տուն տարաբաղբ ազգիս : Ա՛ջ ա-
պաքէն արդարացաւ . . . առ տաճարով սեղանին սրբու-
թեան յաղերսնէն, «Տէ՛ր կամ հայրայց՝ զիս բարի և ի-
մաստուն դուակօք, կամ ՚ի թիւս աշխատակաց գրեալ
զանուն իմ. զի լու է ինձ անտղի լինել և մեռանիլ՝ քան
վատարանիլ տանջիլ տագնապիլ մեղօք չար և քամա-
տիպ զաւակաց» :

Ահա՛ եկեալ հասեալ ժամուն՝ բարձրիլ զճգնաճամն
և չտայ թոյլ լուելոյ քան զոր սուկ պարաւանդէ, թէ
պտուղ վնասու անհոգութեան ձեր՝ դուք այժմ՝ ցաւօք
կի՞նք, և թէ ո՛ր է այս, հարցէք ՚ի ձեր արժանապատիւ
Նուիրակ Արքայամ վարդապետէ, որդեակ իմ սիրելի
զի՞նչ տեսանես ՚ի Հնդկաստան, մինչ ասիցն՝ տեսանեմ
զցաւս և զհարուածս անուտե՛նչ ՚ի սիրտ և ՚ի հոգիս . տե-
սանեմ զտուն մեր հանրատենչ խորխուլեալ, զցանկ այ-
գեստանի մերոյ անկեալ, որոյ զհասն մերոյ կերակուր՝
երկիցս և երկոցս ոչուլք օտարօք կի՞նքու, զուերեալ և
զիւրազակահար այգւոյս այժմն զտարաբաղբս մշակ եղ-
եալ, ոչ այլ ինչ՝ քան զճանրութիւն տաւրն բաւաւոր
և գտօթ . երանի՛ թէ չէր յաջողեալ եւր. զի ո՛ւմ տայից
զատի՞մն վնասուց, կամ առ յո՞վ կիցի ՚ի բանալ զգաղտ-
նիս սրտի . մահաւանդ եթէ բացից՝ դուցէ և ոչ ըտդ
հաւատարմոք կամ կարեկից գտից . քանզի իրաւախօսից
աւուր թուի տարտամեալ :

Տարբարք նուիրակն՝ եթէ սրտ սրին համբաւով

ուղղելու՝ աւելի կըշատանան ու կըշփոթուին, բոլորովին անստոյգ վիճակ մը կըտիրէ ազգին վրայ և դժբաղդարար յուզմանց նշանները կըցիւղուին: Մեր խիղճը չնեղեր որ այս վիճակը ծածկենք: Վիճակ մը՝ որ խիստ ծանր հետեանք կընայ ունենալ: Տա. կաւին տայնապը չծագած՝ փրկարար ազդարարութի մ'ընել կուզենք: Առանց ազգին վստահութեան՝ Պատրիարքարանը մեռեալ մարմին մ'է, ինչպէս որ փորձով ալ կըտեսնուի: Իրազիր խափանել տալով ազգին վստահութիւնը չվայելուիր: Արիւս լաւ հասկնալու և անոր համեմատ շարժելու է:

Իրազրոյս նախընթաց թուոյն մէջ ծանուցինք թէ Կ. Պոլսոյ ամենա աւեր Պողոս Պատրիարքը և աղա դային խառն ժողովը իրենց հրատարակած մատուցին խառն ժողովը իրենց հրատարակած մատուցին հրատարակած ընդունուեր է, բայց Ս. Պատրիարքինը չէ ընդունուեր: Այսու ամենայնիւ Կորին Սրբազնութիւնը՝ իւր ծերութիւնը և իւր անձնական տկարութիւնը յառաջ բերելով՝ խոնարհ հաբար ծանուցեր է ի. Կորան՝ թէ կարողութիւն չունի շարունակելու իւր ծանր պաշտօնը:

Այսչափ այսպիսի տարտամ վիճակի մը մէջ կը գտնուին ազգային դժբեքերը ի Կ. Պոլսի, ուր աղատասեր կուսակցութիւնը և պահպանողական կուսակցութիւնը իրարու հետ կըմարտնչեն սաստիկ կերպով, երկպառակութիւնը օրըստօրէ կուելնայ և անտաննութիւնը կըյոտաշարժուի: Ազգային այս անտաննելի շարեայ սով կընայ դարման մը տանել և ինչպէս, ահա ասոր վրայօք ցաւալի սրախ կըխորհչին ճշմարիտ ազդասերները և կըվախնան՝ որ չբեթեթ թէ ազգային վաղեմի արտօնութիւնները զոհ երթան խոռովութեանց և երկպառակութեանց, որոնք երթալով կարմատանան ազգին մէջ, և իրբեմնատե հիւանդութիւն մի՞ կըսպանան կործանել զնա թէ բարոյագէտ և թէ նիւթագէտ...: Տար Աստուած՝ որ ազգասիրաց վախը ի դերե ելէր:

ԿՈՍՏԱՆՉՆՈՒՊՈԼԻՍ, 8 ՄԱՅԻՍ

Ի վիճակի չիլիլի զրածին նայելով՝ Պետութեան խորհրդոյն անդամաց տասնական հազար ղուրուշ ամսական որոշուեր է, առաջին կարգի քարտուղարաց (մուսուլին) 5000 ղուրուշ ամսական և երկրորդ կարգի քարտուղարաց 4000: Յայտնի է թէ յիշեալ խորհուրդը առայժմ 27 մահաձեւակաւ և 13 ոչմահաձեւակաւ անդամներէ բաղկացեալ է:

Խօսք մի կըստարի թէ Ի իրանաւու ընդհանուր կառավարչութիւնը իրանքօ էֆենտիին պիտի յանձնուի՝ փաշայութեան աստիճան շնորհուելով անոր ու վսե: Տաւութ փաշան հրապարակական շինուածոց պաշտօնեայ պիտի կարգուի:

Իրուսաղէօի Ի առինայ Պատրիարք մննէյնէօր վալէուկան անցեալները պատիւ ունեցաւ օգոստա: Սուլթանին ներկայանալու, որ հաճեցաւ Սէքիտիէի առաջին աստիճանի շքանշանը շնորհելու անոր:

Ի վիճակի չիլիլու իւր երեկուան թուոյն մէջ կըսէ, թէ Սանդուլէի Եֆէօր դադարեալ օրացոյցն խմբագիրը աղբրագիր մը մատուցեր է բարձրադ. իրուստ փաշային, խնդրելով որ աղային ընդհանուր ժողովոյն կամ խառն ժողովոյն Կորան կողմնէ յանձնաժողով մի կազմուի, քննելու համար Պատրիարքարանի և իւր մէջ տեղի ունեցած վէճը: Կարձրութիւնը կրօնական գործոց յատկացեալ գրասենեակին յուղարկուեր է այս աղբրագիրը:

Իրուսայ գետնայն վսե: Ի յնաթիէօ զորսպետը անցեալ շարժու այցելութեան զնայ մեր ամենայ աւեր Պողոս սրբազան Պատրիարքին:

Պ Ա Ն Ա Պ Ա Ն Ե Ա Ի Ք Ն Ք

Զմիւռնիա, 11 Մայիս:

Նահանգի ընդհանուր կառավարիչ վսե: Խամայիլ փաշան իւր սովորական գործունէութեամբ զբաղեալ է աստղակայ գնդերը հալածելու, որոնք դժբաղդարար մտերու երևան էլան Քրքազաճի և Պալաքէսերի կողմը: Ինչպէս նաև ձեւաթ գահվէի և Թուրքալը ընթացեալ և Սյա աւազակները՝ որ Յունաստանէն եկած են, աղղին սկան իրենց շարագործութիւնները ընել: Երրուսայի երկտասարդ մի Սաֆիտ վանիկները կուսուած, որ քաղաքի Շիվաի ու Նորվէկայի հիւստատունն ուղղին է, անցեալ շարժու աւազակներէն յարչտուիւն:

ցաւ Սյաթիզէյի մտերը և լուսնը տարուցաւ 1300 լիտա պահանջելով ի զին իրկանայ: Երկտասարդին հայրը և բարեկամները վրովացան և պատրաստեցին այս գումարը: սակայն երբոր գրամը յուղարկեցաւ, աւազակները իրենց առջի տեղէն մեկնեցին: ուստի անոնց նոր տնօրէնութեանը կըսպասուի, որպէսզի այս ղումարը ձեռքբերին հասցնեն և երկտասարդը սղատեն: — Եգիպտոսէն մեր ընդունած տեղեկութեանցը նա յեղով, բարձրա: Փոխարքային մօտերս Երրուսայի հանքային ջուրերը մոնելու պիտի երթայ: Կըհաստատեն նաև թէ վսե: Նուպար փաշան, որ եգիպտական իշխանութեան վերաբերեալ կարևոր պաշտօնիւ մը Փարիզ կըգտնուի, տակաւին տարի մը չափ պիտի մնայ: — Մեծին Բրիտանիոյ վեհա. Թագուհոյն ծննդեան տարեդարձը այսօր վառաւոր հանդիսիւ կատարեցաւ յիշեալ տարութեան հիւստատարանը քաղաքիս: — Միջին Աւստրալի ամսատետրը՝ որ ժամանակէ մը ի վեր դասարձ էր, սկսաւ վերստին հրատարակուիլ:

Ծ Ա Ն Ա Ի Ց Ո Ի Մ

Ենեի գալի մօտ եղած ջերմուկները այս տարի շատ բարեք վիճակի մէջ կըգտնուին: վասնզի նոր սենեակներ շինուեր են վարձկային կողմանէ՝ որ կըխոտաւայ ամեն կերպի: գոհ ընել այնտեղ գացողները. ուր կատարեայ ապահովութիւն կըտիրէ:

ՊՈՒՆԷՔԻՄԻՕՅ ՄՍԱԿ ՊԻԹԷՐ

Որ կըգտնուի միայն մօտի Կ. Քօհն վաճառականին քով, Մեծվեղեր խանը թիւ 39:

ԲՆԱԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԻՉՄԻՐԵՆ ՂԱՍԱՊԱ ԵՐԹԱԼՈՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՅ ԵՐԹԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԳԱՐՆԱՆ ՍԿԵԱԼ ՄԵՏԵՍԻ 4ԵՆ Ն. Թ. 1868

ՊՈՒՆՈՎԱՅԻ ՃԻԿ

ՀԱՍԱՐԱԿ ՕՐԵՐԸ Իգմիրեմ պիտի մեկնի Պոնոնովա երբայու ԱՌԱՆՕՏՈՒՆ ըստ երրուսայցոց ժամը 6,10ին, 7, 5ին, 8ին, 9ին, 12ին:

ԵՐԵՎԱՆԻՆ՝ 3,40ին, 5,15ին, 6,20ին: Ամեն շաբաթ երկիրին սրտարոյ կարգի շոգեկատր պիտի մեկնի Իգմիրեմ ժամը 7,20ին եւ Պոնոնովային 7,40 րոպէին Կ. Ե:

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

ԱՌԱՎՕՏՈՒՆ ժամը 7,10ին, 9ին, 10,45ին, ԵՐԵՎԱՆԻՆ 12,30ին, 2,50ին, 3,50ին, 6,5ին, 7ին: Իգմիրեմ մեկնած շոգեկատր պիտի վերադառնան միշտ քաղաքէ մեկնեցին կես ժամ ետքը, բաց ի հասարակ օրեր կեսօրին մեկնած շոգեկատրին, որ պիտի վերադառնայ ժամը 2ին կեսօրին ետէս:

Երկաթուղի վերադառնալու քաղաքին Պիտի տրուին ամեն օր. Իգմիրեմ ամեն շոգեկատրով: Պոնոնովային հասարակ օրերը կեսօրին ետէս, եւ կիրակի օրերը՝ բոլոր օրը:

ՏՈՄՍԱԿԱՅ ԳԻՆԵՐԵՆ

Առաջին կարգ՝ 8 ղլ. 2րդ կարգ՝ 6 ղլ. 3րդ կարգ՝ 5:

ՂԱՍԱՊԱՅԻ ԳԻՏ

Իգմիրեմ պիտի մեկնի Մեհիմեմ, Մանիսա, Ղասապ եւայլն, երբայու համար: Հասա. օրերը առաւօտուն 7ին երկիրին 3,30ին կիրակի օրերը » 7,30ին 3,30ին

Երեւ քաղաքէ վեր քաղաք յիլ պիտի քաղաքին ինչ 3ին միշտ 12 քաղաքէ վեր քաղաքին 4ին պիտի վերադառնան:

ԵՐԹԱԼՈՒ ԵՒ ՎԵՐԱԳԱՆԱԼՈՒ

ՏՈՄՍԱԿԱՆԵՐ ԿԸՏՐՈՒԻՆ 1. ԱՄԵՆ ՕՐԻ մեջ Իգմիրի եւ Քորսեյիօյի, ամեն կարգի: Իսկ Իգմիրեմ, Մեհիմեմեմ, Մանիսային եւ Ղասապային առաջին եւ երկրորդ կարգի տոմսակներ՝ ամեն կայարանաց համար: ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ առաջին, երկրորդ եւ երրորդ կարգի՝ երբայու եւ դառնայու տոմսակներ կըտրուին ամեն կայարաններէն ուրիշ ամեն կայարանաց համար, որոց հետեւորոքինք 10 մղոնէն նուազ է: Այս տոմսակները՝ տրուած օրուան համար միայն արժէք ունին:

2. ԱՄԵՆ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ, առաջին եւ երկրորդ կարգի տոմսակներ կըտրուին ամեն կայարաններէն ուրիշ ամեն կայարանաց համար. որոց հետեւորոքինք 10 մղոն եւ աւելի է եւ այս տոմսակները մինչեւ երկուշաբթի իրիկուն արժէք ունին: Երրորդ կարգի երբայու եւ դառնայու համար տոմսակներ եւս կըտրուին ամեն շաբաթ կեսօրին ետէս եւ

կիրակի բոլոր օրը: Բայց ասոնք՝ մինչեւ երկուշաբթի առաւօտուն արժէք ունին:

3. Զբօսանաց ընկերութիւններ, ի մեջ Իգմիրի, Մեհիմեմի, Մանիսայի եւ Ղասապայի, որոնք 20 հոգիէն պակաս չեն առաջին կարգի համար եւ 50 հոգիէն պակաս չեն երկրորդ կարգի համար, կրնան երբայու եւ վերադառնայու տոմսակներ ստանայ ՊԱՐՁ ՏՈՄՍԱԿԱՅ ԳԻՆԵՐՈՎ. բայց պետք է որ 2 օր յառաջ ծանուցանեն վարչութեան գրատուններուն:

Ս. Ամեն ամսոյ առջի օրին սկսեայ առաջին կարգի բաժանորդագրութեան (այսօրման) տոմսակներ կըտրուին ի մեջ Իգմիրի եւ Պոնոնովայի, ինչպէս նաև ի մեջ Իգմիրի եւ Քորսեյիօյի: — Երբեք երկրեան յայտարար բարքեր (բոկրամ) կըտրուի ամեն կայարանները ձրիաբար:

ՀՐԵՄԵՆԻ

Իգմիր, 18-30 Ապրիլ 1868: Վարչութեան գրասենեակ:

ՀԻՒԱՆԴԻՆ ԲԱՐԵԿԱՍԸ

ԳԵՂԱՔԱՏՔ ՀԱՂՈՅԻՒՆ ԶՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԻՆԻՆԻՒՄ Բարոյոս զգույն գրութեան (հիւսիս) շատ յոգնած ըլլալը ստակալ ախա մըն է և զիջելուն ամենակորեկ շարժումը կամ գրութեան վիճակը վստալի է յոյր. վասն զի սուր գանձու է անոր դեղը: — Մտակ դեղը այս է. թիշ խոն գինի, գարեջուր, և ողկոնց ըմպելիք. և աւելի աղէկ կըլլայ որ բոլորովին հեռանա առանցք, և ամենին չիմա. նմանապէս խաճկէ մի խմեր, և անոր ստել թեթեւ թեթեւ (չոյս) գոհ եղի: Կարելի եղածին չափ մաքուր օդ ձծէ, ամեն գիշեր իմ դեղահաստերս երեք կամ չորս հասա կըլլէ շատ միս կեր և համեմունք (սուր) հեռի կեցիք: Եթէ այս օգտակար կանոնները ճշգրտութեամբ ի գործ դնելու ըլլաս, մտադր շուտով պիտի հանգստանայ, մարմնիդ աւտոջ պիտի ըլլայ և պիտի մոռնաս թէ ջրաց շարժումն ունեցար:

ԱՆԿԱՐԻՒԹԻՒՆԻՒՄ ԵՐԿԱՍՄԱՆՑ Այս գործարանաց վերաբերեալ ամեն հիւանդութեանց մեջ թէ կըլլանք շափելու աւելի ջրակց կըլլան կամ բաւական չեն ըլլար, թէ բարը կամ աւազը երկկամանց կը համին կամ չեն անցնի մէջ ցուեր կը դոյնան մեջքին համապատասխան մարմ: Այս ամեն հիւանդութեանց ժամանակը պէտք է Հոլուտէի դեղահաստերը ամենու ապեալ հրահանուց համեմատ և անոր սպեղանիով շոփել երկկամանց վարի կողմը անկողին մտնելու ժամանակը: Այս դարմանը անմիջական օգտութիւն մը պիտի մատուցանէ, այնինչ ուրիշ դեղերը զուր տեղը գործածուած պիտի ըլլան:

ՍԱՏԱՐԱՑՄԵՆ ԱՆԲՈՒՆԸ Ո՛ր և է դեղ մի շիրտը ստամոքսի գործութիւնը նորոգել և աղեկները զույն շուտով ինչպէս այս դեղահաստերը. որոնք անարեւիա անտութեան կամ մատթար կերակուրէ պատճառուած բոլոր թեթեւութիւնը կը վանեն և կը համին ի լեարդի (հարմար է յոյր), ուրուն գործողութիւնը կը կարգադրեն: ջիւղերու սաստիկ ձգաման (հարմար) դեպքերու մէջ սրտնէն ինքնորոշութեան մի ունի և լեղրի ու ստամոքսի ամեն անկարգութիւնները միշտ կը բժշկէ:

ԲՈՐԲՈՒՄԻՄԵ ԹՈՒՐԵՆԱԶԻՑ (ԿՐՈՒՄ) ՀԱՁ ԵՒ ՀԱՐԲՈՒՂԻՍ Ծնաւութեան կերակուրեալ գործարանաց հիւանդութիւնը ամեն ախտն աւելի յաճախ այս դեղահաստերը. որոնք անարեւիա անտութեան կամ մատթար կերակուրէ պատճառուած բոլոր թեթեւութիւնը կը վանեն և կը համին ի լեարդի (հարմար է յոյր), ուրուն գործողութիւնը կը կարգադրեն: ջիւղերու սաստիկ ձգաման (հարմար) դեպքերու մէջ սրտնէն ինքնորոշութեան մի ունի և լեղրի ու ստամոքսի ամեն անկարգութիւնները միշտ կը բժշկէ:

ՇՆԱՄԱՐԻՍ Ինչպէս որ և է ընկան կամ գերեմական շափազանցութեան յատկապէս կը գործանեն զրորութիւնը (հիւսիս) ընդդէմ ծիրակաւան ախտի, շնարգեղութեան, և ուրիշ թորային տկարութեանց: ՏԿԱՐԱՅԵԱԼ ՄԱՐԿԻՆՑԻՆ ԲԱՂԱՅՈՒՄԻՆԻՒՄ Տկարութեան, թուլութեան և ջրացաւութեան դեպքերու մէջ, որոնք որ և է ընկան կամ գերեմական շափազանցութեան յատկապէս կը գործանեն զրորութիւնը (հիւսիս) ընդդէմ ծիրակաւան մեծապէս օգտակար է. բանիկ մարտողութիւնը կը վերահաստատէ, մարմնոյն ամեն հիւսից թափումը կը կանոնաւորէ, ջրակց գրութիւնը կը գործանեն, հիւանդին միտքը կը յարգարէ և կերպապէս աւտոջութիւնը ձեւը կը բերէ:

Հոլուտէի դեղահաստերը ամեն օգտակար դեղերն են հեռուեալ հիւանդութեանց համար: Ծնարգեղութիւն, Յօգացաւութիւն, Թորացաւութիւն, Մտնային ախտ, Տեսաւտութիւն, Յարմարային, Ստիլ (սարձ), Ջրագողութիւն, Միջարգեղութիւն, Հարբուղի, Անարողութիւն, Բորբորում, Ծիրակաւան ախտ, Կաւուր, Ախտը ընդերաց, Թանջ (սուրբ), Բարեկարգութիւն, Անկանոնութիւնը կուտայ վարանոցի, Բար կամ ինչ միզանայ, Վերնտութիւն, Նոցի, Մորթային հիւանդութիւնը, Լեղրի հիւանդութիւնը Գլխացաւութիւն, Թիւնը, Փողացաւ, Արորութեան ախտ, խոցողութիւնը:

Խմբագիր—տիւր լրագրոյս, Գ. Կաս Գ. Պաշտպալեան: Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՒԹՅՈՑ ԱՐՄԱՐԱՏԵՍՆ